

PEDAGÓGUS OLDAL

Búcsú

Szegfűk, rózsák illata száll a levegőben. A szoba csupa virág. Huszonegy kis tanítvány kedves szeretete küldte búcsúzóul a rózsacsokrokat a távozonak. Kalamár Kálmán tanító néni ma volt utoljára az iskolában. Mire eljön a szeptember és kezdődik az új iskolai év, ő már nyugdíjas lesz, harminkét évi munka után elmegy a megérdemelt pihenőre.

Beszélgetünk. Hallgatam szavait s nézem az arcát. A szeme most is oly fiatalosan csillog, mint akkor, valamikor régen, mikor teli hittel és szívvel először lépett a katedrara. Csak a haját festette szürkére az idő, harminkét tanítási év öröme és bűje.

Az emlékek jöttén néha fátyolos lesz a szeme. Kint lassan árnyék borul a kertre, s bent a szobában a szavak és emlékek nyomán megelevenedik a múlt...

A legkedvesebb epizód életemben talán a kis Poór Nani története...

Régi történet nagyon. Még abból az időből való, amikor ott tanított a Dunántúlon. Csupa csöpp volt Poór Nani. Ott ült az első padban. Elénkészült, aranyos gyermek volt. Szerette is őt nagyon a tanító néni. De a többi is olyan becsületes gyerekek látszott. Így hát meg volt egymás iránt a kölcsönös szeretet és bizalom. Csak az volt a kár, amikor már nagyon összeszoktak és megszerették egymást, Kalamár tanító néni elhelyezték. Az áthelyezéssel pedig új arcok képe vésődött a szívbe, s mindinkább megfakultak a régiak. Így fakult meg Poór Nani arcomkája is a többivel együtt.

Az után peregetek, szálltak az évek. Heves megye, majd Szabadka vidéke; váltották egymást az állomások. S amikor Pécsre került, ismét megelevenedett a múlt, s a feledés ködéből előbukkant Poór Nani arca...

Infláció volt akkor. Roszszul ment a sora a fizetéből élő embereknek. Kalamárék is nagyon nehezen éltek. S akkor, az egyik keddi napon, csinos kis menyecske állított be Kalamárék lakásába. Mosolygott, amikor megállt. »Hát nem ismer meg tanító néni?« — csiripelte — »En vagyok a Poór Nani! Valamikor engem is tanított abban a dunántúli faluban.«

Volt is nagy öröm. Különösen boldog volt mindenki, amikor megtudták, hogy a kis Poór Nani igen becsületes férjet kapott, és boldogan, meglegedetten élnek. Amikor a kis Poór Nani búcsúzni készült, az asztalra állította a kosárcsúját, és kezdte belőle előszedni a vaját, a sonkát, meg a mézet. Mindazt, ami az inflációs világban nagy kincs volt. Hiába volt minden szabadkozás. »Fogadja el — szólta a hajdani Poór Nani — én még most is emlékszem, hogy amikor édesanyám az iskolában takarított, hányszor rakta tele a kőtenyét mindenféle jóval... hisz tudja, hogy milyen szegények voltunk...«

Így volt! S hosszú-hosszú idő múltán megelevenedett egy régi mese, melynek alapfogolata egy lassan feledésbe menő mondás: »Jó tettért, jót vársz!«

Kedves dolog Kovács Juci története is. Ez is pécsi eset. Csak ez a történet szeptemberben történt, és sok évvel később.

Kovács Juci nyurga, kékszemű és hosszú arcú kislány volt. Amikor először nézte Kalamár elvtársnő, nagyon hasonlított valakire. De nem tudta, hova tenni az emlékezetében. Pedig esküdni mert volna arra, hogy valahol már látta.

Körülbelül két hét múlt el, amikor megoldódott a rejtély. Heti piacos napon Kovács Juci édesanyja belátogatott az iskolába. És mit tesz a sora, Kalamár tanító néni megismerte benne a régi elemi iskolai tanítványát. Kovács Juci nem volt más, mint a régi tanítványának kislánya. Azért is volt olyan ismerős a leányka.

Bizony, ritka dolog és különös is. Tanítani valakit gyerekkorában, majd nevelni annak a lányát. És még hozzá a kis Kovács Juci pontosan olyan örökre beszélgető, csintalan gyerek volt, mint kislány korában az édesanyja...

Füzetek, képeslapok vannak a kezében. Ezer esemény és emlék. Kottapapírok... Rajtuk elhalványult tintával a hangjegyek. Másik füzetben népi játékok... Fiatalkori munka mindannyi. Ezeket még kezdő tanítónő korában gyűjtötte Kalamár elvtársnő, s ebből tanította játékokra és táncra a tanítványait, azokat a gyerekeket, akik közül ma már nagyon sokan igen komoly pozícióban vannak...

Különös élet a pedagógusé! Eléte! Ez jut az embernek az eszébe, ha az iskoláról beszél. Oh, hányszor volt elégedetlen önmagával Kalamár elvtársnő. Hány, meg hány probléma okozott néha hosszú töprengést és álmatlan éjszakát. Mennyi szeretet és akarás veszett néha kárba. Mennyi minden nem sikerült. De mégis sok eredményt tudott elérni, mert egy pillanatra sem adta fel a harcot, és nem tudta legyőzni szívét a csüggedés. Mert az emberekbe vetett hit, az emberi szívekért való rajongás mindig új erőt adott a fáradt idegekbe. Az emberi változásba, fejlődésbe vetett bizalma erősebb volt minden pillanatnyi kudarcnál.

Kalamár Kálmán elvtársnő most nyugdíjba megy. Harminkét éves pedagógus munkássága után ötvenhat éves korában búcsút mond az iskolapadoknak, a nagy falitáblának, az iskolának s a kedves gyermekesregnek. Elvonul a csend birodalmába, az olvasás, a

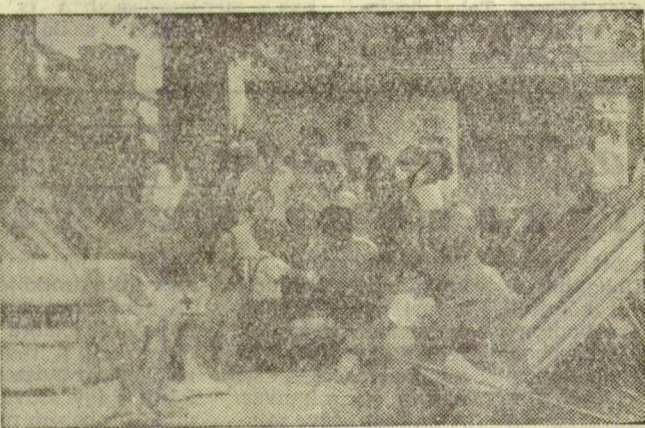
kötögetés egyszerű óráinak a világába. Délelőttként ezután nem a katedrara áll, hanem kiül az árnyas fák lombjai alá, s amíg villannak kezében a kötötűk csillogó szárai, elgondolkozik a múlttól, és álmodozni kezd a jövőről... Emberekről... cselekedetéről... és unokákról... Pihenni fog a beteg szív, melyre nemrég az mondta az orvos: »Bizony, ennek már elég a munka...« A búcsúzás pillanatában önkénytelenül csúszik ki az ember száján a kérdés: »Nem fáj a válás?« A mindennapi szép, megszokott munkának az elmaradása, az iskolától való búcsú?

Biztosan fájni, ha úgy lenne — mondhatná őszintén az ember Kalamár Kálmán helyett. De itt nincs erről szó. Tanítók voltak az ő szülei, tanító volt a férje. Tanító lett a kislánya is. És a kislányán keresztül — aki most az egyik általános iskolában tanít — mindig kapcsolatban marad a gyerekekkel, az iskolával, az iskolai élettel. Így nem fáj a válás.

De én azt mondom azért, hogy Kalamár tanító néni sehogyan maradjon egyedül. Nem marad magányosan, mert az emberek szeretete és bizalma elkíséri további útján is, a pihenésnek, a csendnek az idején. Úgy érzem, hogy nincs is ennél szebb dolog az életben, mint tudni és érezni mások kedves szeretetét és végtelen nagy bizalmát. Lám, a kis Poór Nani is a régi szeretet vezette hozzá, amikor kosárcsújával segíteni akart. És a többi is, akik fel-felbukkantak az életben, akik megkeresték és rajongtak érte. A mostanika ez a szeretet vezette, amikor eljötték hozzá, és rózsákkal feldíszítették a szobát. Ezzel köszöntötték meg a szívét felélő fáradtságos munkát. Mert Kalamár Kálmán jól látta a hivatását, életének a célját. S ha el is égett a világosság-adásban, mint a gyertya, fényében azért új emberek nőttek, emberkékké és felnőttekké értek, s akik mind-mind magukkal vitték a nemes szíveknél az emberekbe vetett hitet, s a jövőendő élet szeretetét.

Bánfalvi József

Képek az újszegedi úttörőtáborból

Jánosik Bertalan szigorló orvos már harmadik éve vállalja az úttörők nevelését nyári szünidejében. Az úttörők »Doktor pajtás«-a lett azóta. A tábor vöröskeresztesei ő tanítgatja a szakszerű sebkötözésre és a kisebb sérülések orvoslására

A tisztaság fél egészsége — így tanulták az iskolában, s ezt szorgalmazza a tábor vöröskeresztesei is

Az új iskolaévben még intenzívebbé válik a politechnikai oktatás a Radnóti Miklós Gyakorló Gimnáziumban

A XX. kongresszus után az oktatás területén még fokozottabban előtérbe került a politechnikai képzés megvalósítása az általános gimnáziumokban. Bevezetése azonban nem megy már holnapra. Egyrészt azért, mert komoly anyagi befektetést igényel, másrészt: ki kell dolgozni és kísérletezni a politechnikai képzés módszerét, a tantárgyakon belüli alkalmazásának mikéntjét, a műhelymunka tervezését, valamint a mezőgazdasági és növénytermesztési munkák beállítását és a gyakorlati megvalósítás lehetőségét. A politechnikai oktatás általános bevezetését nálunk csak 1960-ban tervezik. Addig az országban 15 iskolát bíztak meg a jelenlegi elgondolások kivitelezésére, és majd a kijelölt iskolák eredményei és tapasztalatai alapján kerül sor az oktatási forma végleges bevezetésére.

Ezeknek a kísérleti iskoláknak az egyike a szegedi Radnóti Miklós Gyakorló Gimnázium is.

A Radnóti gimnáziumban — kísérleti jellegéből kifolyólag — már az elmúlt iskolaévben is intenzívebb gyakorlati munka folyt, mint más gimnáziumokban általában. Szeptemberben azonban már órarend-szerűen megkezdődik a műhelyoktatás is. A műhelyeket a nyár folyamán az iskola alagsorában, jól fűthető, száraz és tágas termekben rendezik be. Egyelőre fa- és fémmegmunkáló, könyvkötő és elektrotechnikus-rádiós műhelyt rendeznek be. A tanulók itt órarend-szerűen — évfolyamoknak megfelelően — szakoktatók vezetésével végzik a

munkát. Igen nagy segítséget ad a munkához a Szovjetunióból kapott új tervezet, amely az évfolyamok munkájának megszervezésére és anyagának összeállításához nyújt felvilágosítást.

Nagy nehézséget jelent az iskolának, hogy szervező munkáját a Városi Tanács oktatási osztálya anyagilag minimálisan tudja csak támogatni. A városi pártbizottság, az üzemek dolgozóinak és vezetőinek megértése tettené főként lehetővé, hogy az elengedhetetlenül szükséges szerszámmennyiség összegyűljék. Különösen az MTH, a Szegedi Kender, a Jutafonógvár, a Kéziszerszárm- és a Konzervgyár segítették megszerzésükig az iskola szerszám-csúszását.

A tanulók munkája kapcsolatban marad az élettel is.

Több szegedi üzem vállalta a műhelyek patronálását, s biztosította a műhelynek a termelőmunkában való részvételét. A műhely egyben olyan megbízásokat is kap, mint egyes egyszerűbb újtások kivitelezése és azoknak a gyakorlatban való kikísérletezése és megfigyelése.

A műhelymunkák megindulásával — kísérleti jellegéből kifolyólag — a Radnóti gimnázium egyúttal központtá is válna. Reá válna az a feladat, hogy a közel eső területek diákjainak politechnikai képzését irányítsa, valamint a műhelyben megrendezett tanfolyamaival a nevelők képzettségét is előbbre vigye. Azonkívül volna lehetőség más iskolák-

nak a műhelyben való szakmai foglalkoztatására is.

Hasznos az a megállapodás is, amely a Szegedi Tudományegyetem Neveléstudományi Intézetével létrejött. A Neveléstudományi Intézetből Tettamanti Béla professzor elvtárs és Muhy János aspiráns megadják majd az elvi irányítást, s az iskolában folyó munkát állandóan figyelemmel kísérik. Ez a mód az iskolai oktatást is tökéletesíteni fogja, de az általuk szerzett tapasztalatok közreadásával, tudományos jellegű feldolgozásokkal az országos ügyet is tudja segíteni.

Követelmény volna ezzel kapcsolatosan egy gyakorló-kertnek a berendezése is,

amely a föld- és növénytermesztési munkák elvégzéséhez adna praktikumokat. Az iskola vezetősége ez irányban már javaslattal fordult az I. kerület városgazdálkodási csoporthoz. Nagyjából rajtuk múlik már csak a terv megvalósítása.

A Radnóti gimnázium nem könnyű feladat előtt áll. Célját csak úgy tudja megvalósítani, ha ebben a munkájában Szeged város tömegszervezetei, üzemei és vállalatai a legmesszebbmennyig támogatják. Nem szabad e kérdés fölött egyszerűen napirendre térni. Ha szegedi iskola abban a bizalomban részesült, hogy az új szocialista oktatási formának az alakítója lehet, akkor Szeged városának mindent el kell követnie, hogy az iskolai anyagiak hiánya nélkül eredményesen végezhesse feladásteljes munkáját.

(I-II)

Humán vagy reál?

„LENNI VAGY NEM Lenni” — mondja Hamlet öröngése közben, „humán vagy reál” — mormolják a szegedi gimnáziumok igazgatói hónapok óta, gyakran már az öröklet határán.

S mindez miért? Mert a szülők, kik gyermekeiket a gimnáziumok első osztályaiba iratják, szinte kivétel nélkül a humán tagozatra kívánják járatni, az igazgatóknak pedig ragaszkodniuk kell a kiadott keretszámokhoz, mely szerint az első osztályba beiratkozott tanulók kétharmadát reál tagozatú osztályba kell besorozniuk. Ez tehát az az országrengető probléma, amely nem hagy nyugodni eleveneket és holtakat. Ez az életbevágó kérdés, nemlétező ismeretsegek és rokonságok csodáit hármas felfedezésére is képesé tesz.

Soha nem volt annyi ismerősöm, rokonom, jóbarátom, mint néhány hónap óta, mióta a beiskolázás tart. De ugyanerről tudna beszámolni dr. Bánfalvi József és dr. Berkly Imre, a másik két gimnázium igazgatója is. Hétköznapi, vasárnap, reggel és éjszaka, hivatalos iroda vagy magánlakás, utca vagy uszoda, személyes találkozás vagy telefon — teljesen mindegy az érdekelt feleknek. Egy a lényeg: tudomásunkra hozni, lehetőleg minél többször és minél több oldalról, hogy gyermekük jövőjét csak a csodálatos és egyedül üdvözítő „humán” osztályban látják biztosítottként. „Meg kell értenie igazgató úr, elmegy a gyerek kedve, ha nem a humánba kerül” — mondják az „aggódó” szülők. „Tessék elképzelni, hogyan legyen orvos, ha nem a humánba jár...”

Rendszert ez a még komolyabb „érve” a szülők részéről. Mert ha nem tudnák, minden második gyerek orvos és minden első gyógyszerész

akar lenni, de lehetőleg minden első is orvos. Ez az a büvös jövő jelenleg, amely a legnépszerűbb az általános iskolából kikerülő tanulók szülei előtt. Meggyőződéseim ugyanis, — a tapasztalat ezt mutatja, — hogy elsősorban a szülők ösztönzésére „pálasztják” ezt a pályát az általános iskolát végzett tanulók. Talán nem kell bővebben magyarázni, mennyire helytelen ez a felfogás. Az orvosi pálya felvevőképessége sem korlátlan. Az egyetemek orvoskarai évről évre kénytelenek visszautasítani az óriási tömegben odaözlő nagy részét. A gondtalan, vidám diákként után az élet első és felesleges csalódásától kímélhetnék meg a szülők gyermekeiket, ha idejében és józanul megmagyaráznák szocialista rendszerünk sokféle elhelyezkedési lehetőségét és nem lovalnák bele gyermeküket az orvosi pálya mindenhatóságába és egyedül boldogító voltába.

E helyett mindent és mindent megmozgatnak a „humán-tagozatra”-jutás érdekében. A protekciózás már a felvételi előtt megkezdődik, bár erre semmi szükség nincs. Pártunk és kormányzatunk ugyanis azért állította fel Szegeden a harmadik gimnáziumot, hogy minden középiskolába alkalmas gyereket be tudjunk iskolázni. Ezért nyílik szeptemberben Szegeden 14 első gimnáziumi osztály, 3 a Radnóti, 3 a Tömörkény- és 8 a Ságvári-gimnáziumban. A felvételekkel egyidejűleg, — de egész nyáron át, körülbelül szeptember 15-ig — megindul a harc a humán tagozatért. Mert harc ez, roppant kemény harc, melynek szenvedő áldozatai gimnáziumok igazgatói, lévén a beosztás az ő hálátlan feladatuk. A legutóbbi szombat, amikor a felsőbb rendeltetések értelmében nem is

volt hivatalos óra, kilenc szülő személyesen vagy telefonon keresett ilyen ügyben.

MIRŐL IS VAN SZÓ lényegében? A latin nyelv tanulásáról. A latin ugyanis kötelező heti 3 órában a humán tagozaton, a reál tagozaton pedig csak rendkívüli tárgyként választható. Ez a döntő különbség az első és második osztályban. A harmadik és negyedik osztályban a reál ábrázoló geometriát is tanul, a humán nem. A szülők egy része nem tudja, de nem is akarja megérteni, hogy egyetemünk minden fakultásán teljesértékűnek fogadják el a rendkívüli latint is. Ha tehát valaki történetesen a reál tagozatból akarna orvos vagy gyógyszerész lenni, ennek sincs semmi akadály. Sőt bizonyos fókig könnyebbé válik a felvételi vizsga az orvoskaron a reáltagozatosok számára, mert gyakorlatibb kiképzést kapnak a felvételi vizsga tárgyaiból (biológia, kémia).

Kérem tehát a szülőket, kössünk fegyverszűnetet ebben a kérdésben. A múlt rendszerrel ellentétben most nyitva állnak a gimnáziumok kapui mindenki számára, aki képességeinél fogva alkalmas a továbbtanulásra, de ne ragaszkodjon konzervatív elképzelésekhez, felesleges ábrándokhoz. A technikai fejlődés, a gyakorlati élet szükséglete megköveteli a reál osztályok felállítását és fenntartását.

ÉRTSÉK MEG TEHÁT A SZÜLŐK, hogy a három gimnáziumban 530 tanulóval csak 190 kerülhet humán osztályba, ennél fogva nyilvánvaló, hogy háromszázgyegyennek csak a reál osztályokban jut hat hely. A legjobb akarattal sem lehet másképp. Ez matematikai igazság.

DR. BOKOR ISTVÁN a Ságvári-gimnázium igazgatója